

IMPACTUL MONOPARENTALITĂȚII ASUPRA REUȘITEI ȘCOLARE

*Silvia VRABIE, asistent universitar
Aliona CHELBAN, masterandă, Universitatea
de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, RM*

Summary. In this research he illustrates the most eloquent issue of contemporaneity, namely the impact of single parenting from the perspective of school success. Relationships between generations have been difficult at all times due to the fact that each generation is the bearer of spiritual, cultural, moral values, norms and patterns of conduct. Being assimilated, they stabilize and therefore change more slowly than living conditions, they obtain a shade of rigidity.

Keywords: single parent family, school failure, school success, school performance.

Pentru a se dezvolta armonios, copilul are nevoie de un climat afectuos, de securitate și stabilitate, create de un cuplu familial unit. Părinții, legați printr-o relație conjugală satisfăcătoare, pot utiliza autoritatea lor în educarea respectului față de reguli [7, p.32].

Pe lângă sănătatea și dezvoltarea fizică, părinții sunt obligați să-și crească copilul îngrijindu-se și de educarea, învățătura și pregătirea profesională a acestuia în raport de însușirile lui.

„Unele studii arată că legătura dintre eșecul școlar al copiilor și monoparentalitate este dependentă, între altele, de situația economică a familiei, însă dependența de statutul socio-profesional al mamei, care se depreciază sensibil în urma divorțului; corelația e menționată (între monoparentalitate și eșec școlar) este prezentă în cazurile în care monoparentalitatea se asociază cu un nivel scăzut al veniturilor și cu o situație economică precară, instabilă.” [9, p. 144].

Sintagma „familia monoparentală” definește un tip de familie formată dintr-un părinte și copilul sau copiii săi, un grup de persoane aflate în relație de rudenie, rezultată prin filiație directă sau adopție [11, p. 43].

Familia monoparentală este considerată tot mai mult o alternativă la familia nucleară clasică atât la noi în țară cât și în afara ei numărul familiilor monoparentale continuă să crească. Trebuie subliniat caracterul alternativ al familiilor monoparentale care nu sunt percepute ca făcând parte dintr-un tip „deviant” sau „anormal”, monoparentalitatea devenind „normală” în condițiile în care înregistrează o creștere a frecvenței și devine o conduită comună în societățile actuale [11, p.5].

Din punct de vedere sociologic, familia monoparentală poate fi definită ca un grup social, constituit pe baza relațiilor de rudenie între unul dintre părinți și copilul sau copiii săi, grup caracterizat prin stări afective, aspirații și valori comune [10, p. 43].

O altă variantă este aceea a familiei devenită monoparentală prin absența fizică a unuia dintre părinți, care este plecat o lungă perioadă de timp din localitate, fiind fie la muncă în străinătate, fie spitalizat, fie încarcerat [5, p. 29].

Există o multitudine de factori care influențează modul în care se dezvoltă copiii în familiile monoparentale: vârsta părintelui, nivelul educațional și ocupația acestuia, venitul familiei, rețeaua de relații sociale în care este implicată familia, incluzând și membrii familiei extinse etc.

Unul dintre factorii care trebuie de menționat este *modul de viață* al familiei aceasta depinde de cultura, vârsta și starea de sănătate a persoanei cu care a rămas copilul/copiii. Părintele rămas singur este deseori debusolat și nu este în stare să organizeze și să dirijeze un mod normal de viață, acesta deseori nu corespunde vârstei și normelor igienice și culturale. Putem întâlni copiii care au crescut într-un mediu familial conflictual, care susțin că în urma separării părinților modul lor de viață s-a ameliorat.

Un alt factor este *volumul și distribuția responsabilităților familiale*. Prin acesta se subînțelege că sarcinile și responsabilitățile membrilor acestora sunt dezechilibrate. Responsabilitățile privind susținerea, supravegherea și ajutorul sau asistarea copilului în pregătirea lecțiilor le revin deseori fraților mai mari, altelei bunicilor sau altor persoane. În localitățile rurale copiilor le revin responsabilități exagerate de realizare a treburilor în gospodărie; în cele urbane se observă exagerări de responsabilități ce țin de menajul casnic sau ajutorarea părintelui rămas singur. Uneori aceste responsabilități nu se corelează cu vârsta și posibilitățile copilului.

Tot în acest context de factori se include și *ritmul și orarul familiei* care se schimbă în dependență de posibilitățile adulților. Puțini copii pot spune că au un orar/regim stabil [4, p. 47-48].

Există diferențieri și în funcție de *sexul copiilor* proveniți din familii monoparentale - băieții prezintă o rată mai mare la comportamente deviate decât fetele; căsătoria fetelor are o stabilitate mai redusă datorită lipsei tatălui atât ca autoritate educativă, cât și ca model de „cel care câștigă cinstiția pâinea”.

Problematika monoparentalității este foarte complexă, greutățile fiind cu atât mai mari, cu cât *vârsta părinților* e mai mică.

Succesul școlar sau succesul în activitatea școlară exprimă de fapt concordanța între abilitățile și interesele elevului și exigențele sau normele școlii. Activitatea școlară este o activitate reglată de obiectivele instructiv – educative, iar reușita elevului exprimă capacitatea lui de a se conforma acestor obiective [6, p. 168-169].

Iar factorii care intervin în insuccesul școlar sunt numeroși, iar unii psihologi și pedagogi au găsit mai multe clasificări:

Factorii individuali ai insuccesului (inteligența și factori de ordin somato-fiziologic (dezvoltarea fizică, starea de sănătate etc), factorii afectiv-motivaționali și de personalitate). Din moment ce apar astfel de factori ei determină apariția a mai multor factori precum lenea, nepăsarea, lipsa de atenție, de energie, maturizare insuficientă etc. [2, p.248-254].

Factorii familiari ce influențează asupra insuccesului școlar:

- lipsa condițiilor necesare vieții (hrană, îmbrăcăminte, încălțăminte, spațiu de locuit etc.);
- lipsa condițiilor de învățatură, cum ar fi lipsa spațiului de studiu, a cărților, rechizitelor și chiar a liniștii, datorită tensiunilor și certurilor dintre soți;
- comportarea autoritară a unor părinți față de copiii lor, cu aplicarea de restricții și sancțiuni exagerate, care provoacă inhibări și teamă;

- lipsa controlului unor părinți asupra activității școlare și a celei extrașcolare, care-i determină pe unii elevi să nu învețe, să se ocupe de altceva, mergând până la vagabondaj și abandon școlar;
- lipsa legăturii unor părinți cu școala, cu profesorii, cu profesorul diriginte îndeosebi, ceea ce îi face pe părinți să nu cunoască îndatoririle copiilor lor elevi, să nu sprijine școala în îndeplinirea misiunii sale;
- exigențele exagerate ale unor părinți, care cer copiilor lor elevi, rezultate la învățătură peste posibilitățile lor reale, supraîncărcându-i cu sarcini școlare suplimentare, cu meditații îndeosebi, ceea ce poate să le producă tulburări nervoase;
- lipsa preocupării unor părinți față de orientarea școlară și profesională a copiilor lor elevi, sau direcționarea forțată spre anumite școli și profesii, care nu corespund posibilităților reale și dorințelor copiilor lor, și aceasta fiind o cauză a eșecului școlar sau a unei realizări școlare la limită și altele.

Limbajul în familie este un lucru important în educația elevului, la fel ca și relația mamă-copil. *M. Gill* (1976) a demonstrat că elevii „slabi” trăiesc într-un climat tensionat, instabil, în care apar dezacorduri între părinți cu privire la educația copilului și prin culpabilizări reciproce. Mamele sunt prea permissive, dau dovadă de slăbiciune, sunt anxioase, superprotectoare, iar tații irascibili și rigizi, nu au răbdare, nu sunt calmi, au păreri diferite, au anumite vicii, uneori chiar acte de violență. Astfel, copilul își pierde încrederea în propriile forțe, are un sentiment de învinovățire, este timid, anxios sau dimpotrivă obraznic, neastâmpărat, violent.

Apar și alte probleme în ceea ce privește relația cu familia mai ales când este vorba de o familie conjugală, monoparentală, adoptivă sau reconstituită. La fel ca într-o familie normală pot apărea reacțiile enumerate mai sus și să ducă la nereușita școlară [2, p. 248-254]. Controversele apar atunci când este pusă în discuție ideea că numai familia biparentală poate asigura nivelurile cele mai înalte de dezvoltare psihoafectivă și de integrare socială a copilului. Eșecul școlar al copiilor proveniți din familii monoparentale se datorează nu atât carențelor educative ale acestui tip de familie, cât situației complexe create, compunerea mai multor variabile: un statut socioprofesional, un nivel al veniturilor și un nivel educațional scăzut ale părintelui, costurile materiale, psihologice și sociale, schimbările repetate ale domiciliului care antrenează și schimbarea școlii, a anturajului copiilor, criza de autoritate a părintelui [8, p.246].

Factori de ordin școlar. Cauzele de ordin pedagogic vizează toate componentele câmpului educațional, de la politica învățământului la deficiențele de pregătire profesională (de specialitate și psiho-pedagogică), formele de organizare a procesului instructiv-educativ, proiectarea curriculară (obiective, conținuturi, metode și standarde de predare și evaluare), relațiile educator-elev, articularea demersurilor educative de tip formal, nonformal și informal, activitatea de consiliere psihopedagogică și curriculară, nivelul de cultură pedagogică al familiei și comunităților locale, natura și gradul de implicare al acestora în viața școlii [1, p. 103].

R. Glaser susține că există două medii școlare: cel selectiv și cel adaptativ. Mediul școlar selectiv se referă la adaptarea elevului la condițiile oferite de școală, el fiind capabil să se adapteze unor condiții exterioare impuse, favorizând actualizarea doar a unora dintre potențialitățile de care dispune elevul. Mediul școlar adaptativ oferă condiții mult mai variate, permițând exprimarea posibilităților fiecăruia. Programul încărcat, manualele prea multe care utilizează un limbaj greu accesibil, diferența ritmului de învățare a elevilor, precum și impunerea anumitor condiții de învățământ dau naștere la oboseală, dezinteres. Pentru stabilirea

programului și a orarului școlar este nevoie să se țină cont de curba efortului, de capacitatea psihică și fizică, de gradul ridicat de oboseală ca elevii să poată face față cerințelor [apud 2].

Analiza literaturii de specialitate ce reflectă diverse abordări și viziuni a familiei monoparentale cât și a reușitei școlare ne-a permis să formulăm:

Obiectul cercetării analiza reușitei școlare din perspectiva monoparentalității.

Scopul cercetării rezidă în determinarea impactului monoparentalității asupra reușitei școlare.

Eșantionul cercetării experimentul psihopedagogic, etapa de constatare, a inclus un eșantion de 30 părinți, 30 elevi, 30 profesori din orașul Cahul.

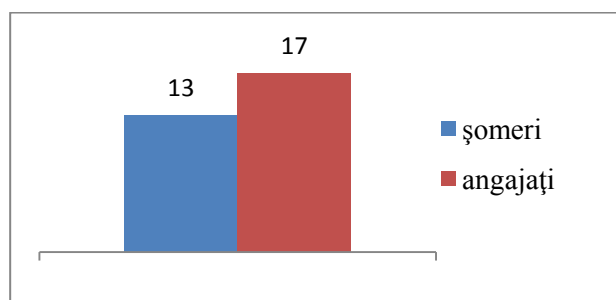
Metoda de bază aplicată în cercetare a fost ancheta pe bază de chestionar. Principiile de elaborare a anchetei:

- Identificarea factorilor sociali și economici caracteristici familiei monoparentale;
- Elucidarea disponibilităților părinților singuri referitor la studii sau încadrarea lor în câmpul muncii;
- Deslușirea modelelor comportamentale a părinților cât și a copiilor în situații conflictuale;
- Elucidarea atitudinilor parentale referitor la metodele de stimulare/motivare a copiilor;
- Analiza situațiilor de risc de eventual eșec școlar;
- Determinarea factorilor ce influențează reușita școlară;
- Stabilirea impactului monoparentalității asupra reușitei școlare.

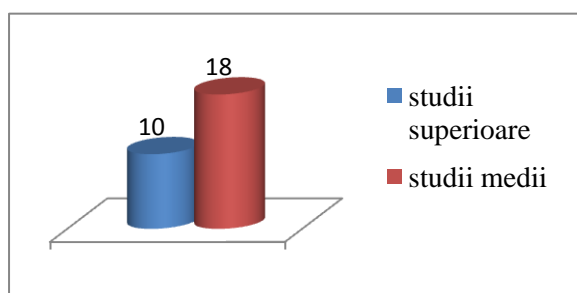
Demersul experimental a fost conceput și desfășurat în conformitate cu viziunile și concepțiile teoretice și metodologice reflectate anterior. Pentru a determina impactul monoparentalității asupra reușitei școlare am utilizat ancheta pe bază de chestionar.

Am realizat un studiu amplu ce include 30 de părinți, majoritatea fiind mame singure, 30 de copii și 30 de profesori. Rezultatele obținute le vom reprezenta prin diagrame, tabele și anumite concluzii.

Reprezentarea datelor în următoarele diagrame ne-a permis determinarea raportului dintre persoanele angajate și cele șomere, respectiv și studiile obținute de acestea.

Figura 1. Situația profesională a părinților.

Figura 2. Studiile părinților.

Datele din figura 1 cât și din figura 2 ne relatează situația profesională cât și gradul de școlaritate a părinților. Din diagrame observăm că situația economică a familiilor monoparentale este nu tocmai plauzibilă, șomerii sunt 13 respondenți, iar restul 17 sunt angajați în câmpul muncii. Cât și studiile, 18 persoane au studii medii sau gimnaziale, pe când studiile superioare au doar 10 persoane, 2 persoane nu au menționat statul său.

Deci putem vorbi în cazul părinților cu studii incomplete că posedă cunoștințe precare despre reperele dezvoltării copiilor și pot manifesta expectanțe inadecvate legate de aceștia. Astfel convingerile și atitudinile părinților referitor la ceea ce ar trebui să știe sau să facă la o anumită vârstă, o așteptare nerealistă față de abilitățile copilului sau subestimarea acestora pot constitui surse de erori în educația copiilor. Nivelul de educație al părinților s-a identificat a fi variabila care provoacă cele mai mari diferențe atunci când ne referim la performanțele școlare ale elevilor.

Tot în acest context ne-am propus să identificăm câți din respondenți au propria locuință, vârsta și sexul copiilor proveniți din familiile monoparentale.

În urma analizei chestionării, putem constata că indiferent de statutul economic totuși părinți dispun de locuință proprie 22 de persoane, închiriază doar 4, iar 2 persoane nu au bifat. Locuința fiind moștenită sau proprietatea părinților. Raportul dintre băieți și fete este aproximativ de $\frac{1}{2}$ (18 băieți și 31 fete), vârsta acestora este cuprinsă între 3 ani și 23 de ani.

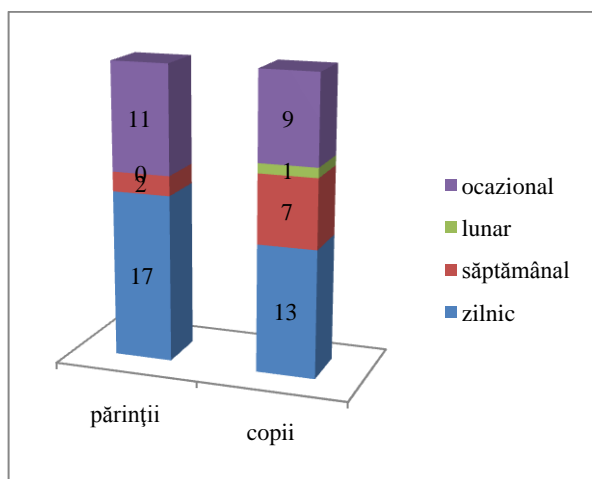

Figura 3. Verificarea activității școlare.

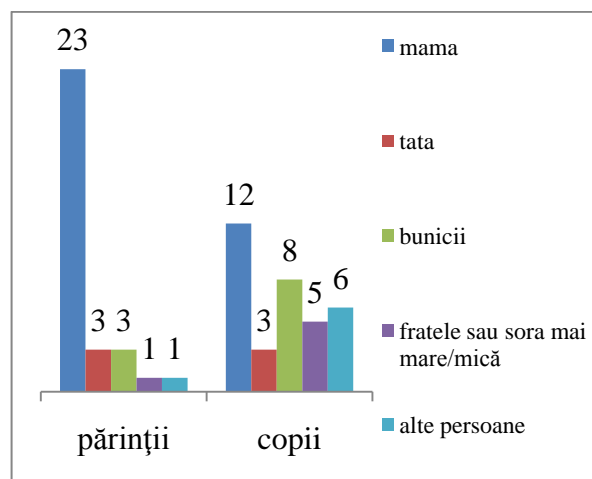
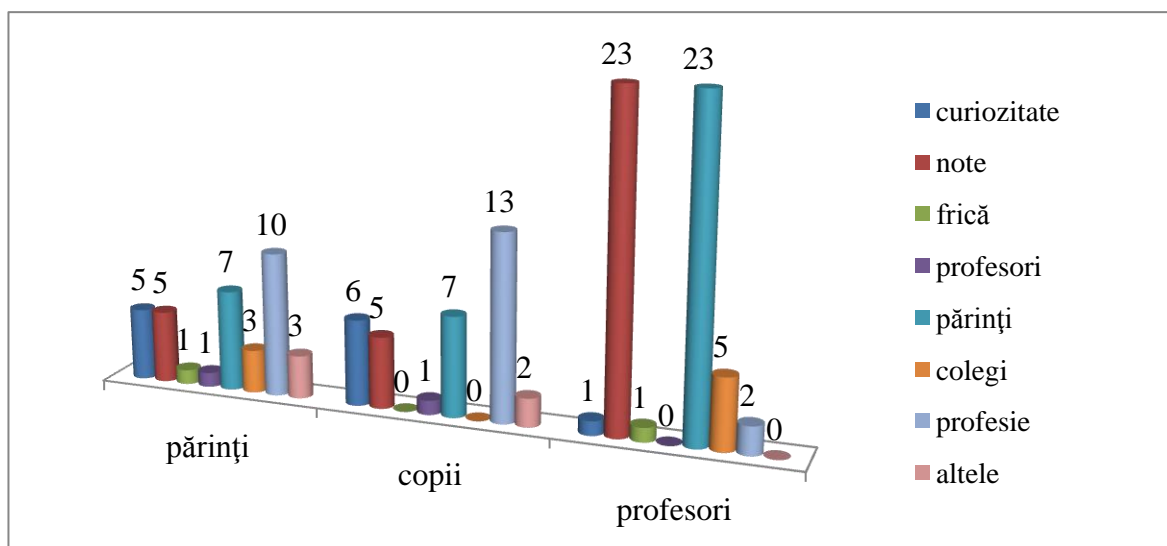

Figura 4. Persoanele care se ocupă mai mult de copii.

Potrivit datelor reprezentate grafic în figurile 3 și 4, nu constatăm divergențe mari în răspunsuri a părinților și copiilor. Presupunem că din cauza gospodăriilor și activităților desfășurate pe parcursul zilei părinții nu reușesc să verifice și să acorde suficient timp copiilor cu temele. În general de educația copiilor se ocupă mamele, revenind doar un mic procentaj taților, fraților și bunicii. Conform acestor date 17 părinți controlează zilnic, 2 săptămânal și 11 ocazional. Din 30 de respondenți, mame care îngrijesc copii sunt 23, tați 3, bunici 3, iar fratele sau sora 1, și alte persoane de asemeni 1.

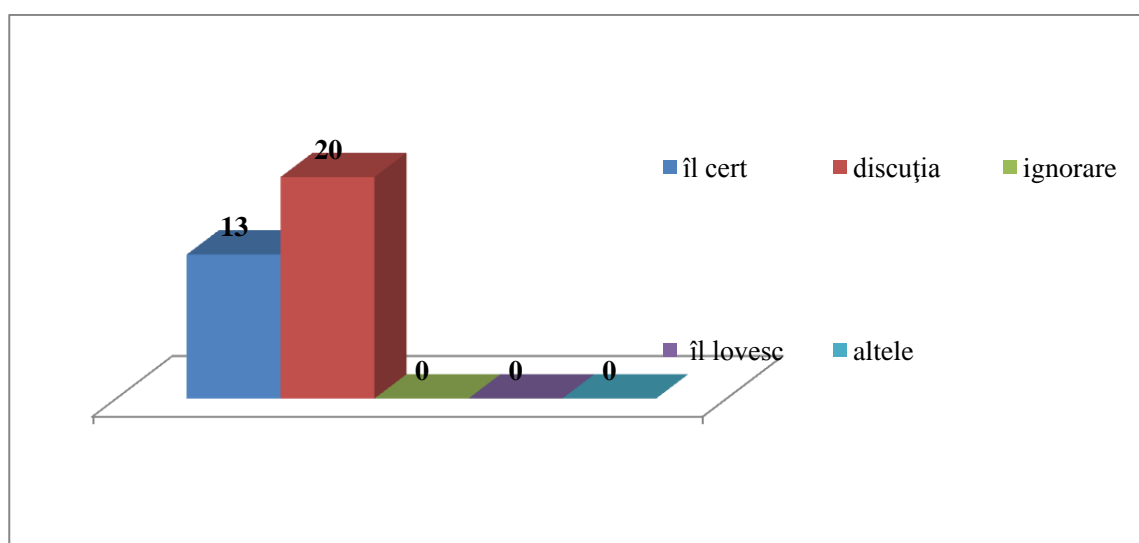
În continuare ne-am propus să determinăm care este „Motivația copiilor pentru învățare?”. Datele obținute sunt reprezentate grafic în figura 5.

Figura 5. Motivația copiilor pentru învățare.

Datele colectate în urma aplicării anchetei ne-a permis stabilirea motivației copiilor pentru învățare și a indentificării unor emoții disfuncționale privitor la activitatea de învățare. Aceste date sunt reprezentate în figura 5. părinții consideră că aceasta este determinată mai mult de motivația extrinsecă: 5 persoane pentru note, 10 pentru profesie, 1 pentru profesori, 7 pentru părinți, 3 din alte motive doar în 5 cazuri este prezentă motivația intrinsecă, din curiozitate. Din răspunsurile oferite de copiii ne dăm seama că părinții cunosc bine motivația copiilor pentru învățare deoarece rezultatele nu diferă prea mult. Din perspectiva profesorilor motivația pentru învățare este de natură extrinsecă doar că motivul fundamental este acela de a avea o profesie prestigioasă sau de a mulțumi părinții, motivația intrinsecă practic lipsind.

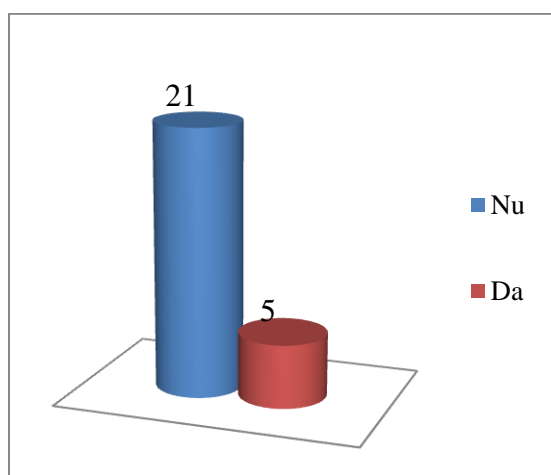
Un alt factor de risc este reprezentat de modul în care părinții se manifestă din punct de vedere emoțional și comportamental în situații conflictuale. Următoarea diagramă reprezintă reacția părinților la astfel de situații.

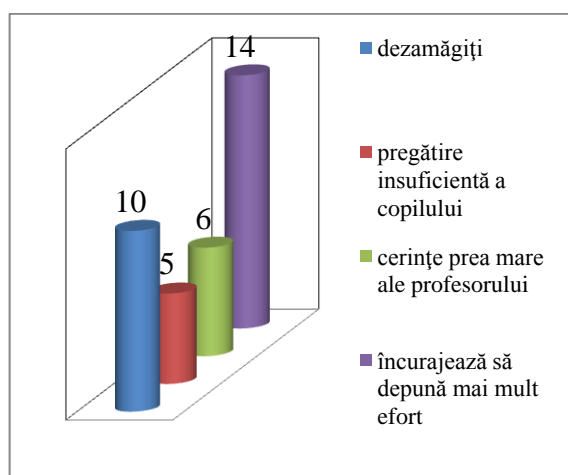
Figura 6. Reacția părintelui la greșelile copilului.

Majoritatea părinților susțin că discută (20) cu copiii săi când aceștia greșesc, totuși nu putem nega faptul că unii îi ceartă (13) impunându-și autoritatea coercitivă. Așteptările realiste ale părinților și modul în care percep disciplinarea sunt extrem de importante pentru dezvoltarea armonioasă a copilului, cât și a optimizării relației părinte-copil. Copiii învață prin respectarea regulilor comportamentale acceptate social, însă acest lucru este posibil doar dacă aplicarea regulilor se realizează cu consecvență.

Un bun exemplu al reacției părintelui la greșeală este indicată de întrebările din acheta socială aplicată copiilor „S-a întâmplat să fiți pedepsiți dacă părinții au fost înștiințați despre deviațiile comportamentale apărute în cadrul școlii?” și „Ce părere au părinții dvs. dacă veniți acasă cu o notă proastă?”, răspunsurile au fost următoarele:

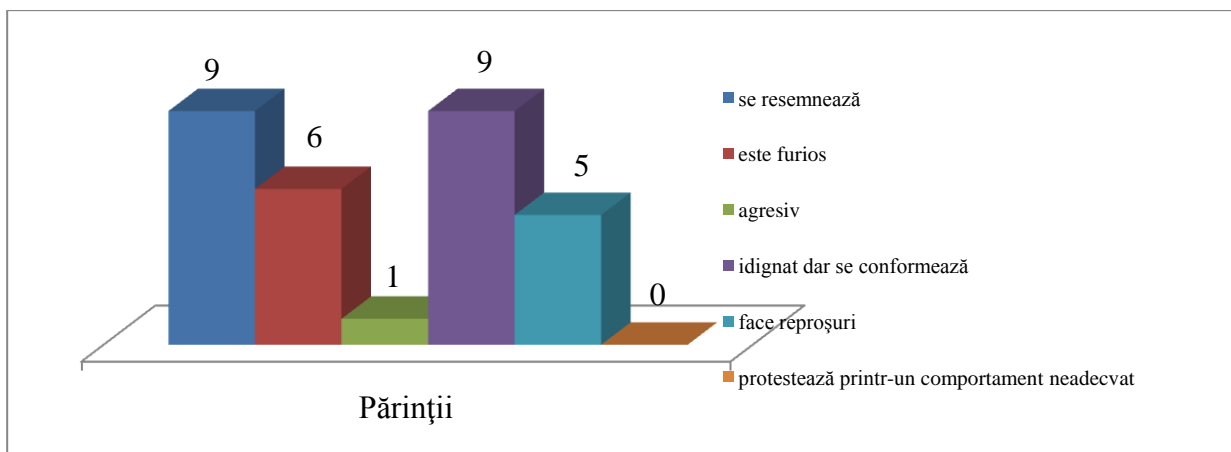
Figura 7. Reacția părinților la deviațiile comportamentale apărute în cadrul școlii.

Figura 8. Reacția părinților la o notă negativă.

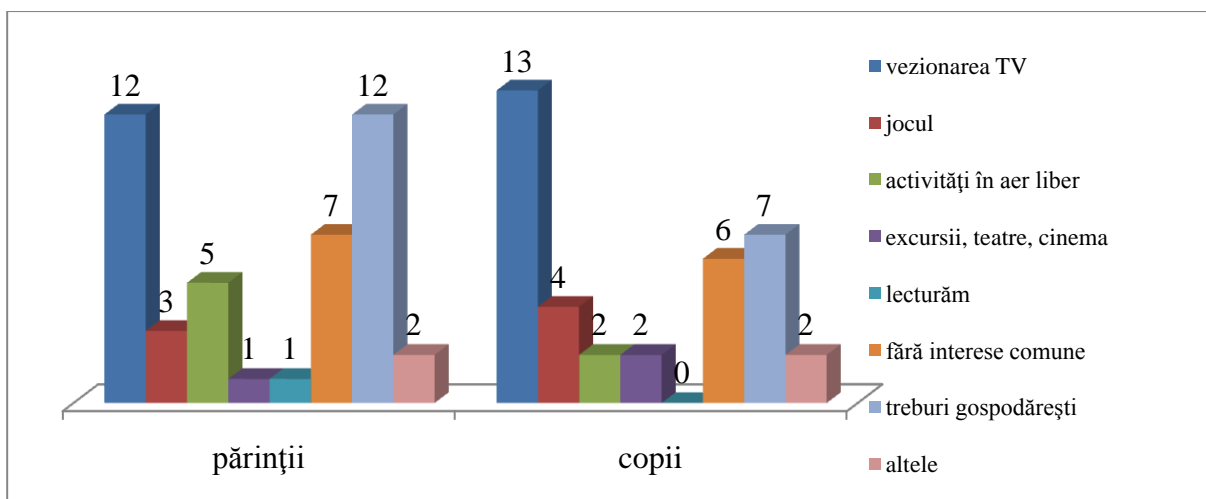
În figurile de mai sus (7-8) se remarcă faptul că majoritatea părinților nu pedepsec copiii în caz de devieri comportamentale (21), iar 5 fiind mai puțin norocoși sau cel puțin sunt onești, ultimii au menționat că sunt privați de obiectele preferate (calculator, telefon, jocuri etc.), alții au precizat că sunt impuși să facă teme extracurs fără pauze lungi. Ceea ce ține de reacția părintelui la o notă proastă putem spune că părinții ce manifestă un nivel redus de autoritate, fiind mai degrabă permisivi, atribuie notele slabe cauze externe (10/6) sau capacități reduse – aspecte ce sunt mai presus de controlul lor și nu propriile eforturi (14/5).

După cum știm emoțiile pot fi pozitive - când ceea ce se întâmplă este în concordanță cu scopurile noastre: bucurie, mulțumire; și emoții negative – când ceea ce ni se întâmplă este în contradicție cu scopurile noastre: tristețe, furie, teamă, dezgust. Emoțiile modulează comportamentele noastre direcționate spre noi înșine, cât și comportamentele noastre direcționate spre ceilalți. Competențele emoționale precare expun copiii riscului de a dezvolta diferite forme de psihopatologii, precum crize de furie necontrolată, agresivitate, anxietate, depresie etc. Ne-am propus să identificăm astfel de emoții aplicând următoarea întrebare „Cum reacționează copilul la o ceartă cu Dvs?”. Răspunsurile părinților le-am prezentat astfel:

Figura 9. Comportamentul copiilor la cearta cu părinții.

Putem observa că răspunsurile sunt dispersate copii sunt pe bună măsură indignați dar se conformează (9), se resemnează (9), fac reproșuri (5). (6) manifestă furie și (1) agresivitate. Deci putem vorbi de un protest, revoltă din partea copiilor, o tendință de a cerși atenție față de trebuințele lor.

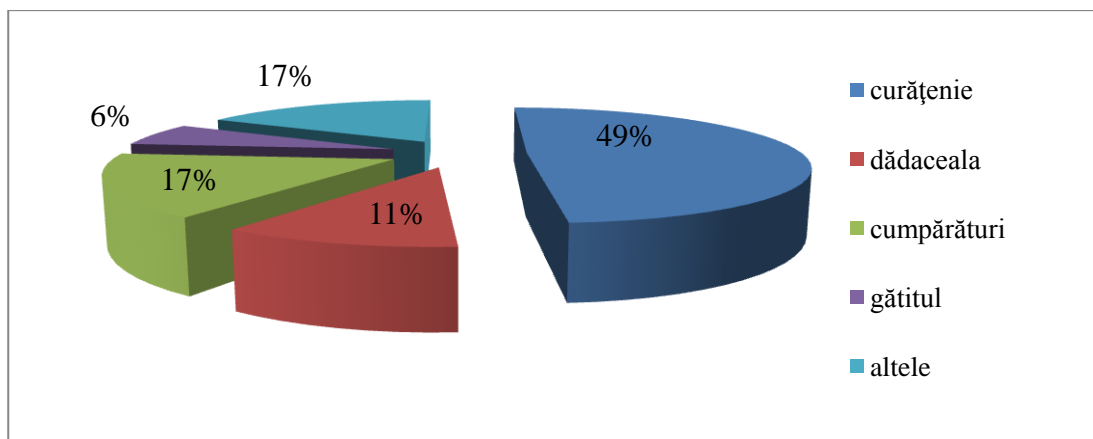

Figura 10. Modalități de petrecere a timpului în familie.

Diagrama de mai sus ne prezintă modalitatea de petrecere a timpului în familie, îngrijorător este faptul că sunt unii copii care nu au nici o activitate în comun în afara de treburile gospodărești (12/13) sau mai rău nu au interese comune (7/6). Predomină exclusiv vizionarea TV (12/13), iar activitățile în aer liber (5/2) sunt la polul opus. De asemeni alarmant este faptul că părinții nu citesc împreună (1/0). Părinții nu implică afectivitate în timpul petrecut cu copiii. Iar unii părinți au menționat faptul că nu au timp pentru toate aceste activități în general. Copiii au mai scris în anchete ca mod de petrecere a timpului și discuția.

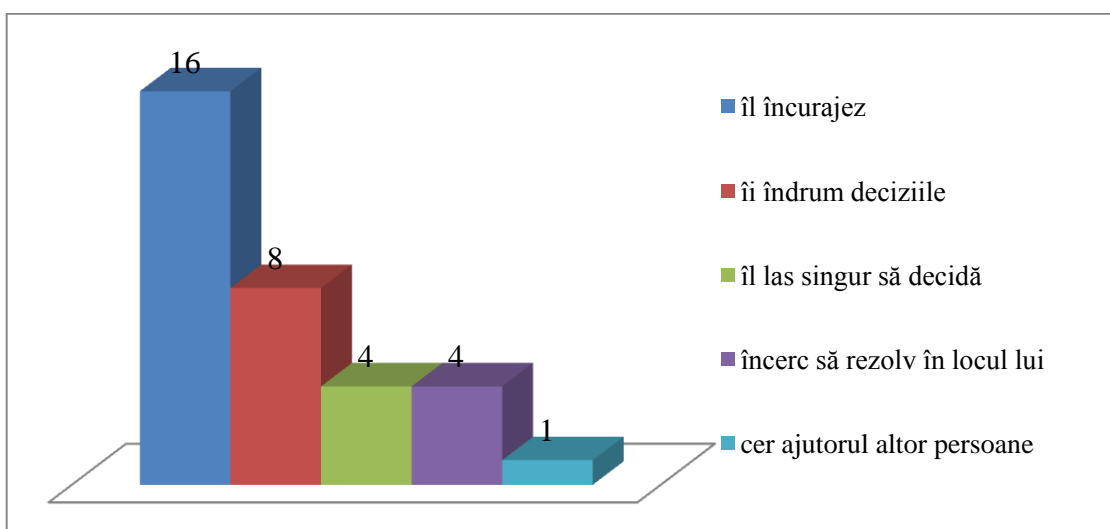
Un alt aspect ce este absolut necesar de menționat este responsabilizarea copiilor. Deci am decis să identificăm care sunt aceste responsabilități.

Figura 11. Responsabilitățile casnice încredințate copiilor din familiile monoparentale.

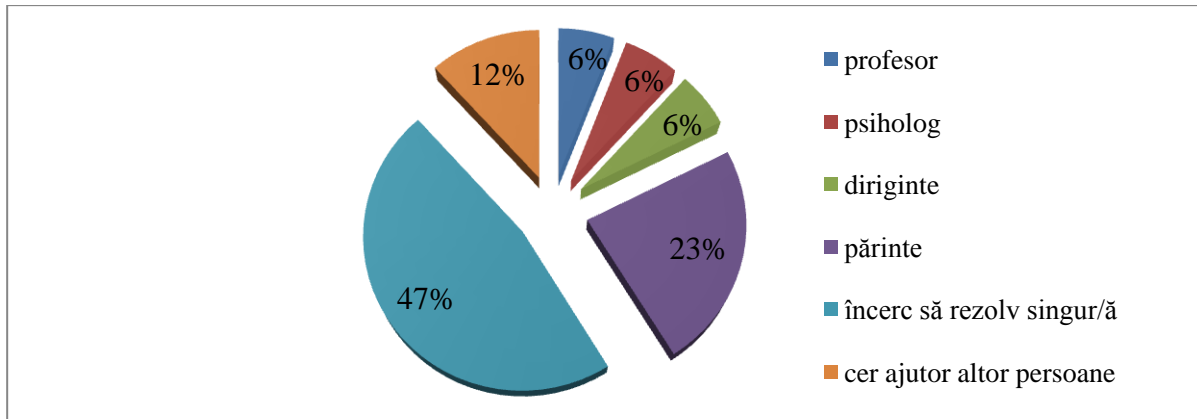
Încredințarea responsabilităților casnice este un pas în dobândirea autonomiei care se realizează treptat îndeosebi pe două planuri: comportamental (desfășoară activități singur, fără ajutor) și intelectual (gândire, judecată). Autonomia copilului este alimentată de încrederea părintelui că acesta va reuși și remarcarea progreselor. Autonomia manifestându-se prin luarea deciziilor, inițiativelor, acceptarea responsabilităților, găsirea soluțiilor la probleme și facerea propriilor alegeri. După cum putem observa toți copiii sunt antrenați în diferite activități casnice, curățenie (49%), dădăceala (11%), cumpărături (17%), gătitul (17%), și alte atribuții cum ar fi hrănirea animalelor, facerea focului la sobă, menținerea ordinii în propria cameră (17%). Nu trebuie de uitat că excesul de zel duce la surmenaj fapt ce face practic imposibilă reușita școlară.

Figura 12. Susținerea copilului de către părinți în situații școlare dificile.

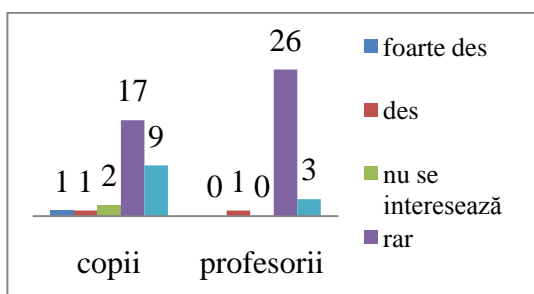
După cum putem observa în figura 12 părinții dau dovadă de autoritate structurată (parteneriat) 16 alegeri au fost în favoarea încurajării, astfel lăsând copilul să acționeze independent, oferindu-i repere pentru a-l orienta, 8 persoane îndrumă deciziile, 4 încearcă să rezolve în locul copilului și unul cere ajutorul altor persoane. Putem spune că unii părinți folosesc autoritatea structurată combinată cu cea coercitivă și neglijență, bazată pe convingerea părinților că vârsta adultă implică o competență mai mare, iar copilul nu dispune de destulă

experiență pentru a decide. S-a constatat că elevii care aveau cele mai bune rezultate aveau părinți care manifestau un stil parental orientat pe dezvoltarea autonomiei copilului și a motivației intrinseci. De asemenea, copiii acestor părinți erau curioși, interesați să învețe, dornici de a rezolva sarcini provocatoare și de a găsi singuri soluții la probleme. Pe de altă parte, părinții care adoptau un stil parental dictatorial, caracterizat prin supraveghere strictă, control excesiv în privința sarcinilor școlare, apelarea frecventă la motivații extrinseci, tindeau să aibă copii cu rezultate mai slabe. Aceleași tendințe le aveau și copiii a căror părinți adoptau un stil parental permisiv, caracterizat prin neimplicare sau nepăsare față de situația școlară a propriilor copii.

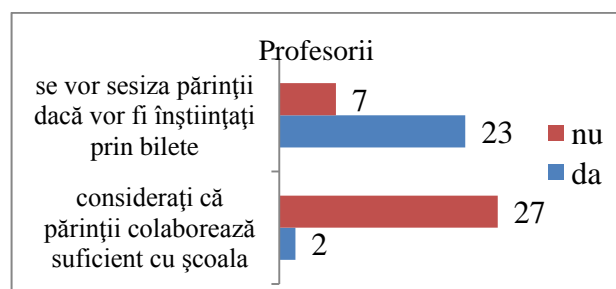

Figura 13. Persoana de încredere ale copiilor aflați în dificultate legată de activitatea școlară.

Datele din figura 13, persoana de încredere ale copiilor aflați în dificultate legată de activitatea școlară, profesor 6%, psiholog 6%, diriginte 6%, părinte 12%, încerc să rezolv singur/ă 47%, cer ajutor altor persoane 12%, se asociază cu lipsa de încredere de a primi protecție. Din acest motiv rezolvă independent fără a aștepta de la cineva sprijin.

Figura 14. Gradul de implicare a părinților în activitatea școlară.

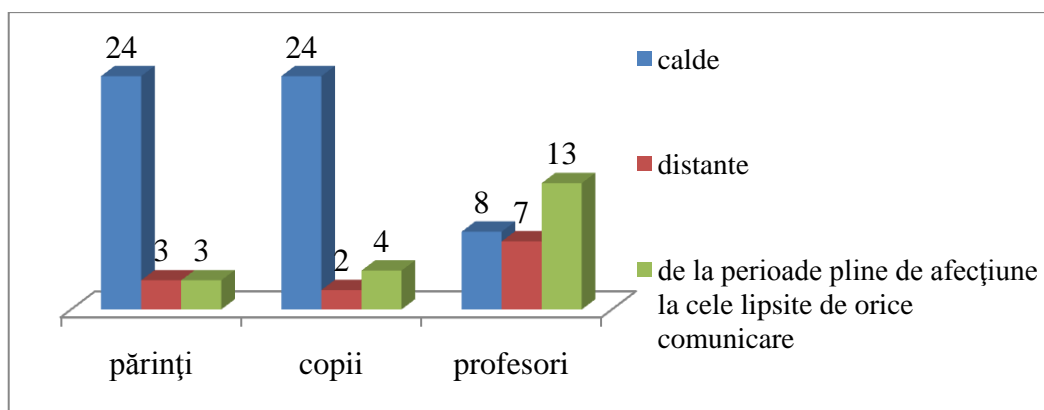
Figura 15. Implicarea părinților în activitatea școlară.

Ce vizează implicarea parentală în viața școlarului sunt redată în următoarele figuri iar întrebarea în anchetă a fost următoarea „Cât de des vin la școală părinții tăi pentru a se interesa de evoluția ta?”

Principalele obstacole care apar în calea implicării parentale în educația și instruirea copiilor sunt experiențele personale negative din perioada propriilor ani de școală; atitudinea

negativă față de sistemul de învățământ; riscul pierderii slujbei atunci când părinții trebuie să-și ia liber de la serviciu pentru a se implica în activitățile școlare ale copiilor; nivelul de instruire scăzut care le limitează posibilitățile de a-și ajuta copiii la teme; existența unor suspiciuni în legătură cu posibile atitudini negative din partea profesorilor. S-a observat că implicarea părinților semnificativ crește atunci când li se comunică direct aceasta (23). Rezultatele obținute confirmă ideea că practic lipsește comunicarea dintre școală și părinți, iar părinții ne sesizați nu se sinchisesc să se intereseze de parcursul academic al copilului său. După cum se observă în figura 14 și 15 părinții vin la școală rar (17/26) sau foarte rar (9/3), ne mai vorbind de implicarea în unele activități instructiv-educative (nu colaborează suficient 27).

Din primele luni de viață reacțiile emoționale ale copiilor pot fi modificate prin interacțiunile cu părinții. Reacțiile părintelui la manifestările ale copiilor determină dezvoltarea tipului de atașament, relația emoțională dintre copil și părinți. „Cum caracterizați relația cu copilul Dvs?” Întrebarea respectivă are ca scop stabilirea tipului de atașament dintre părinte-copil.

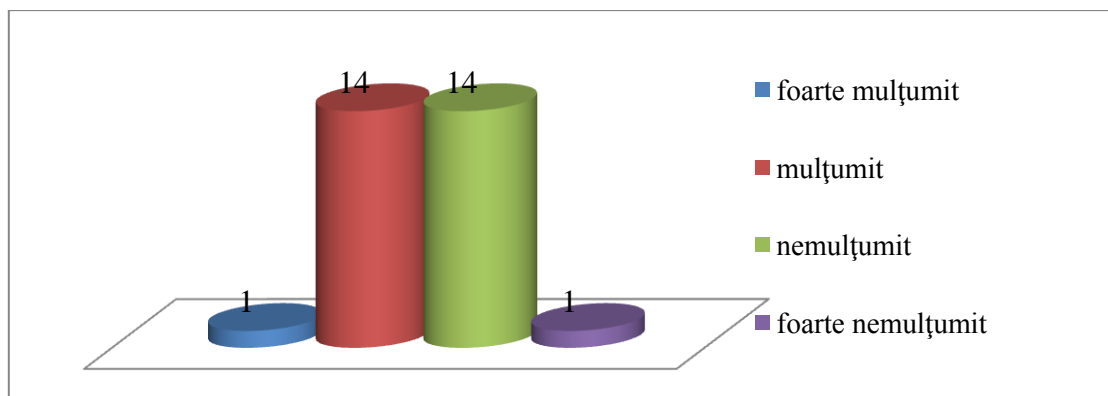

Figura 16. Relația părinte-copil.

Datele din figura 16, ne indică cum relația părinte-copil este percepută din viziunea părinților, copiilor și profesorilor. Datele diferă doar la profesori pe când la părinți și copii sunt practic identice. Îmbucurător este că răspunsurile părinților coincid cu a copiilor deci putem vorbi despre o relație părinte-copil apropiate bazate pe afecțiune.

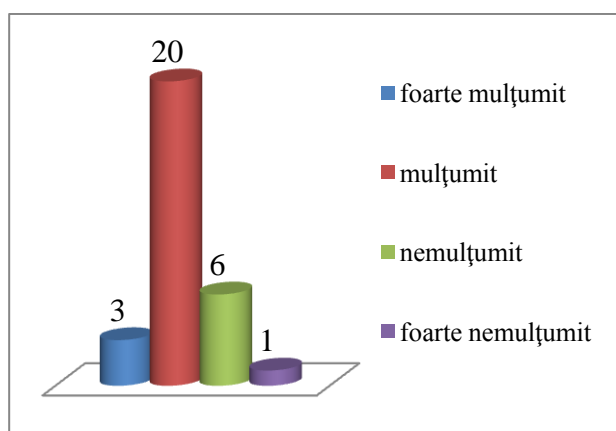
Desigur nu toți părinți conștientizează că există dificultăți în relaționare cu copilul său. După cum vedem majoritatea părinților au răspuns că relația lor cu copilul sunt calde (24). Doar câțiva au mărturisit că sunt distante (3) sau ambivalente (3).

Ne-am propus să aflăm în continuare relația percepută de copii cu școala, asta presupune atitudinea față de rezultatele școlare, relația cu colegii, relația cu profesorii, atitudinea în general față de școală. Ce ține de rezultatele școlare elevii se împart în două tabere mulțumiți (14) vs. cam nemulțumiți (14). Iar relația cu colegii este una bună, mulțumitoare (18), 1 foarte mulțumit, ceilalți (9) sunt cam nemulțumiți, 2 foarte nemulțumiți. Aceste 11 cazuri ne pot da indicii că există totuși conflicte.

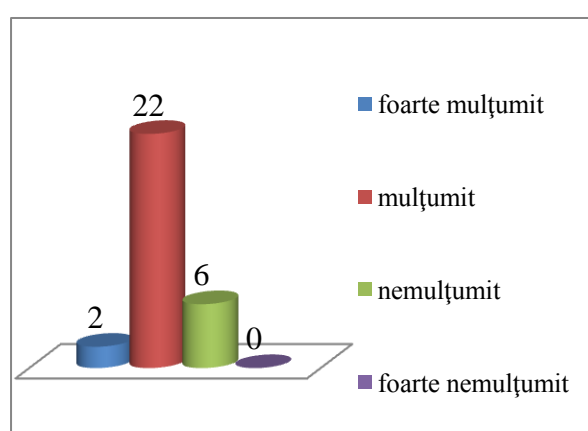

Figura 17. Atitudinea față de rezultatele școlare.

Încrederea în notarea de către profesor, întărește încrederea elevului în justiția socială, prin urmare, elevii care sunt încurajați și laudați își formează cu timpul o atitudine pozitivă față de profesor și școală, în timp ce elevii care în mod frecvent sunt blamați, ironizați, dezaprobați și jigniți, devin nemulțumiți de viața școlară, se simt frustrați, fac totul din obligație, din dorința de a evita sancțiunile și nu dintr-o motivație intrinsecă. Iar relațiile din grupul școlar bazate pe prietenie, simpatie, cooperare în atingerea scopurilor comune de învățare, ajutor reciproc și împărtășirea resurselor în interacțiune cu factorii interni (optimism, sârguință, motivația) facilitează reușita școlară.

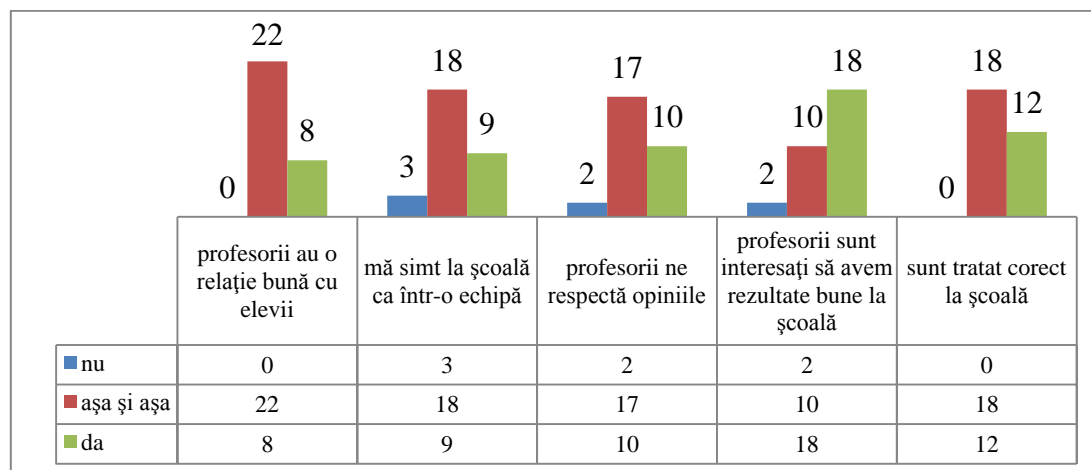
Figura 18. Relația cu profesorii.

Figura 19. Atitudinea față de școală.

Percepția elevului asupra unui profesor îi va influența performanțele școlare. Profesorul nu constituie doar o sursă de informații pentru elevi, ci acesta este și un manager al clasei, conducând, ghidând, orientând elevul în învățare. Un profesor eficient se caracterizează prin disponibilitate, empatie, atitudine de încurajare a elevului, necondiționat pozitivă, flexibilitate, respect față de elev și obiectivitate. Majoritatea copiilor sunt mulțumiți (20) de cadrele didactice ale instituției și foarte mulțumiți (3), doar 6 din respondenți și-au arătat nemulțumirea, 1 fiind foarte nemulțumit. Aceasta confirmă că relația este una bună iar atitudinea copiilor față de dascăli este una binevoitoare, fapt atestat și anterior la motivația pentru învățare, unde elevii ca motiv au invocat altele, dar nu frica sau pentru profesori.

În figura 19 putem observa că atitudinea față de școală a copiilor este una satisfăcătoare, 22 mulțumiți, 2 foarte mulțumiți. Aici putem face o remarcă că încrederea elevilor în propria capacitate de a rezolva probleme, propriile convingeri, trăsăturile individuale, motivația și relația cu ceilalți din mediul școlar sunt mult mai importante decât felul cum percep școala.

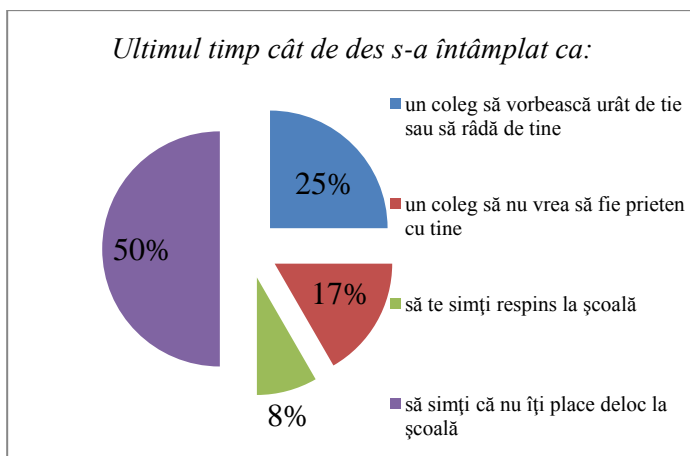
Figura 20. Relația profesor-elev.

Elementul - cheie al bunei gestionării clasei este calitatea relației dintre profesor și elevii săi. Rezultatele arată că profesorii care au relații foarte bune cu elevii au mai puține probleme în menținerea disciplinei, respectarea regulamentului de ordin interioară în timpul anului, în comparație cu cei care au relații formale sau tensionate, bazate exclusiv pe aplicarea de sancțiuni și pedepse. Dacă un elev este acceptat, aprobat, respectat și încurajat pentru ceea ce face, atunci va avea o atitudine pozitivă față de propria persoană. În general copii chestionați au o relație bună cu profesorii (22 au răspuns așa și așa, 8 au afirmat). Respectarea opiniilor de asemeni lasă de dorit putem zice că stilul de predare este autoritar combinat cu cel democratic (nu respectă opiniile 2, așa și așa 17, respectă 10). Nivelul de integrare școlară este moderat 18 se simt parțial integrați, 9 se simt ca într-o echipă și 2 se simt excluși. Desigur profesorii sunt cointeresați (18) ca elevii săi să atingă culmile succesului deoarece aceasta este un indicator al competențelor sale, doar în caz de burnout (2) (sindromul arderii profesionale), cadrele didactice nu se mai implică activ (10) în educarea tinerii generații.

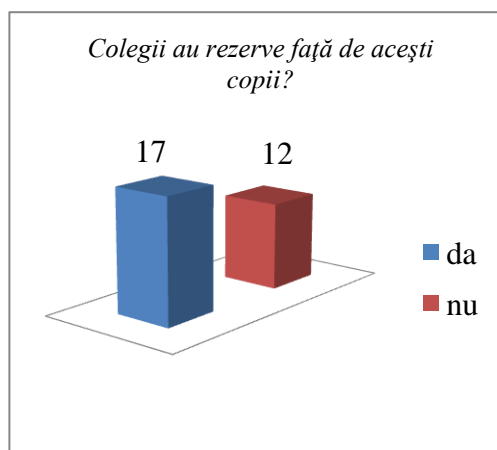
Întrebările la care ne referim în continuare sunt următoarele: „Ultimul timp cât de des s-a întâmplat ca:”; „Colegii acestora au rezerve față de copii din familia monoparentală?”

Dacă privim orice grup, oricare clasă de elevi observăm că orice persoană are un cerc de comunicare, care determină în orice privințe dezvoltarea persoanei, succesele și confortul său emoțional. În acest grup fiecare ocupă un loc anumit, care poate fi favorabil sau nefavorabil. Respingerea de către semenii reprezintă un factor de risc major al eșecului școlar.

Experiențele de grup pot întări o imagine de sine pozitivă sau negativă, într-un proces ciclic, circular, în funcție de influențele parentale, de experiențele de grup anterioare și de nivelul cunoașterii sociale pe care l-a atins copilul.

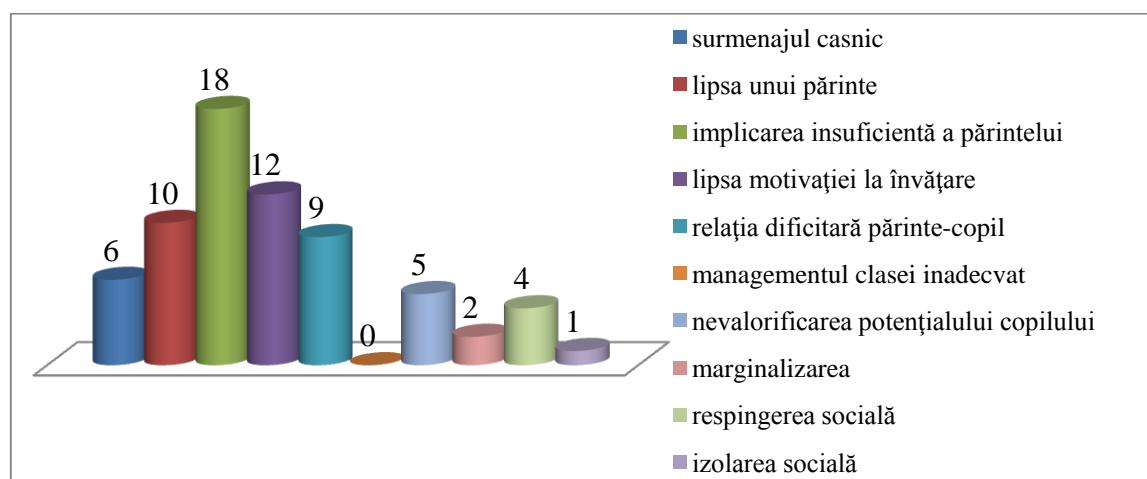
Figura 21. Izolarea și respingerea socială a copiilor din familia monoparentală.

Figura 22. Izolare și respingere socială a copiilor din familia monoparentală, viziunea profesorilor

Totuși nu putem nega că familia monoparentală constituie un factor de risc important al eșecului școlar, lipsa unui părinte își lasă amprenta asupra statutului socioeconomic, timpul liber, starea psihologică a părintelui, stilul parental, relația părinte-copil. Părintele rămas singur deseori se confruntă cu surmenaj, anxietate și stări depresive mai ales dacă nu are ajutor din partea familiei extinse. În viziunea profesorilor familia monoparentală are impact asupra reușitei școlare (25 vs 5) și nu e pozitivă (6 vs 25, 1 persoană a fost ambivalentă în răspuns). E considerabil decalajul dintre opinii 25 la 5 / 25 la 6 și nu putem să nu luăm în considerare și experiența profesorilor care sunt martorii a atâtor generații care s-au aflat în așa situație.

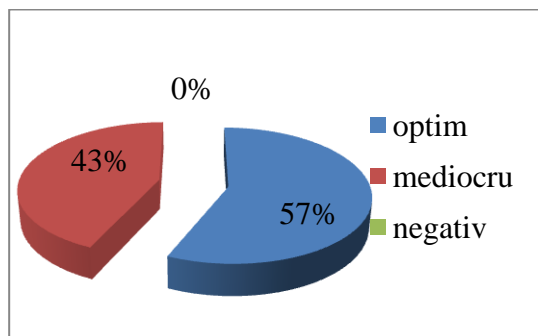
Ne-am propus să aflăm opinia profesorilor referitor la cauza unui eventual eșec școlar:

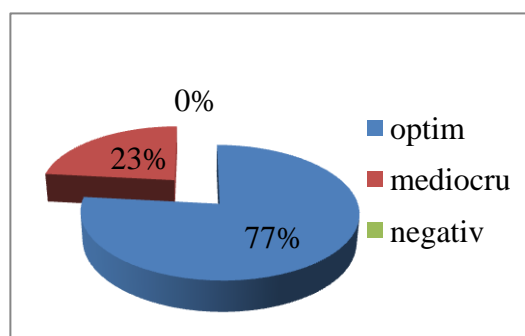
Figura 23. Cauzele eșecului școlar în viziunea profesorilor.

Autoritatea manifestată de părinți față de copiii lor aplicând restricții și sancțiuni exagerate (9), care provoacă inhibări și teamă; lipsa controlului părinților asupra activității școlare extrașcolare; lipsa legăturii unor părinți cu școala, cu profesorii, cu profesorul diriginte îndeosebi, ceea ce îi face pe părinți să nu cunoască îndatoririle copiilor lor elevi, să nu sprijine

școala în îndeplinirea misiunii sale (18); lipsa motivației la învățare (12). Aceste cauze sunt invocate cel mai des de profesori, în care este inclusă și monoparentalitatea (10). Surmenajul casnic (6), marginalizarea (2), izolarea (1) și respingerea (4) socială, nevalorificarea potențialului (5) sau cereri nerealiste față de copil ceea ce vizează reușita școlară au o incidență mai mică. Vizibil este faptul că nici un profesor nu consideră că un management defectuos al clasei (0) poate avea repercursiuni asupra reușitei școlare. Iar un ansamblu a unor astfel de factori pot genera un eșec general masiv, nu doar a copiilor aflați în grupul de risc. Profilaxia eșecului școlar este munca de prevenire considerată extrem de eficace care trebuie făcută periodic și să includă toate categoriile de vârstă.

Figura 24. Randamentul școlar 2018-2019.

Figura 25. Randamentul școlar 2019-2020.

Din analiza diagramelor de mai sus constatăm că predomină un randament mediocru în proporție de 23% în anul de studiu 2018-2019 și randament optim 77%. Randamentul anului de studiu 2019-2020, semestrul I suferă o schimbare considerabilă, astfel randamentul mediocru deja crește până la 43%, cu 20% mai mult ca în anul precedent, respectiv randamentul optim este de 57%. Randamentul mediocru este atribuit insuccesului școlar, deci putem spune că eșecul școlar este prezent la 43% din respondenți, fapt demonstrat și cu datele indicate anterior.

Datele colectate ne permit să ne expunem că este prezentă *faza premergătoare a eșecului școlar*, specifică primelor diminuări ale activității școlare, în plan psihocomportamental această fază este însoțită de apariția sentimentelor de nemulțumire în legătură cu unele aspecte din școală și cu lipsa motivației de a învăța dar pe fondul unei atitudini pozitive față de studiu în general, este greu de identificat în timp util în cazul fiecărui copil înainte de a trece la etapa următoare. Chiar dacă nu trece la faza următoare, rămânerea elevului în parametrii acestui insucces generează mediocritate și o realizare sub posibilitățile aptitudinale personale. Notele negative și atitudinea elevului față de școală sunt simptome ușor de sesizat, și acum intervin primele încercări oficiale de rezolvare a problemei; dacă aceste încercări nu sunt cele adecvate, eșecul se adâncește.

Concluzionăm, familia monoparentală constituie un factor de risc important al eșecului școlar, nu însăși monoparentalitatea, dar repercursiunile ce implică aceasta: statutul socioeconomic, insuficiența timpului liber, surmenajul și starea psihologică a părintelui, stilul parental, relația părinte-copil deficitară, nivelul educației pe care-l posedă, etc.

BIBLIOGRAFIE

1. BRICEAG, S. Psihologia Educației. Bălți: Tipogr. „Indigo Color”, 2019. ISBN 978-9975-50-196-5
2. COSMOVICI, A., Iacob, L. Psihologie școlară. Iași: Editura Polirom, 1999. ISBN 973-683-048-9.
3. CUZNEȚOV, L. Pedagogia și psihologia familiei. Chișinău: Primex-Com, 2013. ISBN 978-9975-4253-8-4
4. FURDUI, E. Comunicarea – Mecanism de interacțiune a relațiilor părinte-copil. În: „Univers pedagogic”, NR.2 (50), 2016. ISSN 1811-5470
5. IONESCU, M., NEGREANU, E. Educația în familie. Repere și practice actuale. București: 2006. ISBN 973-731-297-X
6. NEGOVAN, V. Introducere în Psihologia Educației. București: Editura UNIVERSITARĂ, București, 2006. ISBN 973-749-018-5
7. PLATON, C. Serviciul Psihologic școlar. Chișinău: Editura EPIGRAF, 2001. ISBN 9975-903-28-2
8. SĂLĂVĂSTRU, D. Psihologia educației. Iași: Editura Polirom, 2004. ISBN 973-681-553-6
9. STĂNCIULESCU, E. Sociologia educației familiale. Iași: Editura Polirom, 1997. ISBN 973-681-126-3
10. ȘTEFAN, C. Familia monoparentală. Iași: Ed. Polirom, 2006. ISBN 973-46-0233-0
11. VOINEA, M. Monoparentalitatea și statutul marital al femeii din România. În: Sociologie Românească, vol. III, nr. 3, 2005.